

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

**TUZLA TERSANELER BÖLGESİNDE İŞÇİ SAĞLIĞI ve İŞ
GÜVENLİĞİ ÖNLEMLERİNİN YETERSİZLİĞİ ile İLGİLİ
İDDİALAR HAKKINDA ALT KOMİSYON RAPORU**

I. GİRİŞ

Son yıllarda ciddi oranlarda büyüme kaydeden ve 23. sırada iken 6. sıraya yükselen gemi inşa sektörü, Türkiye için çok önemli bir ihracat ve istihdam potansiyeline sahiptir. Ülke ekonomisine katkısı 2007 yılı itibariyle 3 milyar doları aşan sektörde, doğrudan 33000 dolaylı olarak ise 100 bine yakın işçi istihdam edilmektedir. Ülkemizde Ereğli, Ünye, Biga, Gelibolu gibi çeşitli bölgelerde irili ufaklı birçok tersane yer almakla birlikte tersanelerin çok büyük bir kısmı Tuzla'da yer almaktadır. Tuzla'da yer alan tersanelerde 2007 yılında toplam 670.000 DWT'lik 98 adet gemi inşa edilmiş olup halen 1.450.000 DWT'lik 180 adet geminin inşası ise devam etmektedir. Bu önemli konumu dolayısıyla Tuzla, gemi inşa sektörünün merkezi olarak kabul edilmektedir.

Komisyonumuza yapılan başvurularda ve basında çıkan haberlerde Tuzla ilçesinde faaliyet göstermekte olan tersanelerde 2007 yılında 12, 2008 yılının ilk iki aylık döneminde 6 işçinin iş kazası sonucu hayatını kaybettiği, işçi sağlığı ve iş güvenliği kurallarının ihlal edildiği iddiaları üzerine, Komisyonumuzun 21.02.2008 tarihli toplantısında iddiaları yerinde incelemek üzere, İstanbul Milletvekili Mustafa ATAŞ (Ak Parti) başkanlığında, Denizli Milletvekili Mithat

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı**

EKİCİ (Ak Parti), İstanbul Milletvekili Halide İNCEKARA (Ak Parti), İstanbul Milletvekili Çetin SOYSAL (CHP), Kars Milletvekili Gürcan DAĞDAŞ (MHP) ve Diyarbakır Milletvekili Akın BİRDAL'dan (DTP) oluşan alt komisyon kurulmasına karar verilmiş, alt komisyon çalışmalarında Komisyon Uzman Yardımcısı B. Emrah BİÇER ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Müfettişi-Gemi İnşaat Mühendisi Murat GÜRSOY görevlendirilmiştir.

II. AMAÇ

En temel hak olan ve diğer insan haklarının varlık nedeni olan yaşama hakkı, Anayasanın 17. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 2. maddesi uyarınca güvence altına alınmıştır. Anayasanın 17. maddesi herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğunu, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 2. maddesi ise herkesin yaşam hakkının kanunla korunacağına hükmetmektedir. Bu hükümler devlete kişinin yaşama hakkını korumak şeklinde pozitif bir yükümlülük yüklemektedir.

Alt komisyonumuzun amacı konu hakkında yerinde incelemeler ve işçi ve işveren temsilcileri, iş kazalarında hayatını kaybeden bazı işçilerin aileleri ve işçilerle görüşmeler yaparak, hak ihlali olup olmadığını tespit etmek, toplumu ve kamu makamlarını aydınlatmak, kazaların tekrarlanmaması amacıyla alınabilecek önlemleri araştırmak ve öneriler sunmaktır.

III. ALT KOMİSYON TARAFINDAN YAPILAN GÖRÜŞMELER ve İNCELEMELER

İstanbul Milletvekili Sayın Mustafa ATAŞ başkanlığında altı milletvekili ve iki uzmandan oluşan sekiz kişilik heyet 29 Şubat-1 Mart 2008 tarihlerinde Tuzla ilçesinde incelemeler ve görüşmelerde bulunmuştur. Heyet, 29 Şubat 2008 tarihinde Tuzla Belediye Başkanlığı binasında sırasıyla:

- Gemi İnşa Sanayicileri Birliği (GİSBİR) Başkanı Murat BAYRAK,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

- Gemi Sanayicileri Derneği (GESAD) Başkanı Ziya GÖKALP, Genel Sekreter Mustafa ÜNAR, Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Özdemir ATASEVEN, Hasan UZUNYAYLA, Orhan YÜCEER, Adil TURGUT, İrfan YALÇINKAYA,
- Türkiye Liman, Dok ve Gemi Sanayi İşçileri Sendikası (DOKGEMİ-İŞ) Başkanı H. Necip NALBANTOĞLU, Genel Başkan Yardımcısı Ayhan DEMİRBOZAN,
- Liman, Tersane, Gemi Yapım-Onarım İşçileri Sendikası (LİMTER-İŞ) Başkanı Cem DİNÇ, Başkan Yardımcısı Hakkı DEMİRAL, Genel Sekreter Kanber SAYGILI ve DİSK Genel Sekreteri Tayfun GÖRGÜN ve
- Tersanelerde meydana gelen iş kazalarında hayatını kaybeden üç işçinin aileleri ile görüşmeler yapmışlardır.

Heyet 1 Mart 2008 tarihinde tersanelerde incelemeler yaparak işçilerle görüşmüştür.

1. İşçi, İşveren Temsilcileri ve Ailelerle Yapılan Görüşmeler

A. Gemi İnşa Sanayicileri Birliği (GİSBİR) Başkanı Murat Bayrak ile Yapılan Görüşme

GİSBİR Başkanı Murat Bayrak, gemi inşa sektöründe iş kazalarının her zaman yaşandığını, ancak son zamanlarda bir şanssızlık eseri ölümlerin peşpeşe meydana geldiğini, bu risk oranını taşıyan sektörlerde iş kazalarını sıfıra indirmenin mümkün olmadığını, alınan tedbirlerin bu kazaları azaltmaya yönelik olduğunu, Bakanlık tarafından yapılan denetimler sonucu alınacak her türlü tedbiri aldıklarını, kendilerine sunulan tüm güvenlik tedbirlerini yerine

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

getirdiklerini, kendilerine ölümleri gizledikleri yolunda suçlamalar yöneltildiğini, kesinlikle böyle bir hususun olmadığını ifade etmiştir.

2000 yılına kadar gemi inşa sanayinin %10 kapasite ile çalışırken, yılda bir ya da iki gemi inşa ederken 2000 yılından sonra bir talep patlaması yaşandığını, 1000-1500 işçi ile çalışılırken bu sayının 35000'e ulaştığını, bunun sonucu olarak eğitimli işçi bulunmadığını, deneyimsiz işçi çalıştırıldığını, bu durumun taşeronluk sisteminin doğmasına neden olduğunu, talepleri karşılayabilmek için taşeron çalıştırmak zorunda kaldıklarını, taşeronların da işi yapabilmek ve talepleri karşılayabilmek için ne kadar işçi varsa kullandığını, Anadolu'dan Tuzla'ya taşeronlar vasıtasıyla birçok işçi geldiğini, bu işçilerin acemi olduğunu, taşeronların maliyetleri ucuza getirmek istediklerini, kullanılan bu işçilerin yetersiz olduğunu anladıklarında ise geç kalınmış olduğunu, işçilerin eğitimi için hemen bir okul kurulduğunu, eğitime başlandığını, Türk Loydu ile ortak çalışma yaparak ikinci okulun inşasını tamamladıklarını, bu okulun yıllık 6000 işçi yetiştirme kapasitesi olacağını, verdikleri eğitimler sonunda Türkiye'de akredite edilmiş kurumlar tarafından sertifika verildiğini, Bakanlık önderliğinde İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulu oluşturulduğunu ifade etmiştir.

Kazalarda işçilerin de sorumluluğunun olduğunu, bazı işçilerin baret takmadığını, yüksekte emniyet kemeri kullanmadığını, içilmemesi gereken yerde sigara içtiğini, bunların en büyük nedeninin eğitimsizlik olduğunu, Bakanlıkla protokol yaparak yoğun bir eğitim çalışması başlattıklarını belirtmiştir.

Bir işçinin bir tersanede işe girebilmesi için GİSBİR ortak sağlık biriminden rapor alması gerektiğini, bu raporda daha önce bir hastalık geçirip geçirmediği, yükseklik korkusunun olup olmadığı gibi bir çok hususun gözden geçirildiğini ancak bu raporla tersaneye müracaat edilebildiğini ifade etmiştir.

GİSBİR olarak üyelerinin üzerinde herhangi bir yaptırımları ve yasalara uyulup uyulmadığı konusunda denetim yetkilerinin olmadığını, bazı tersanelerde kusurlar çıkabildiğini,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

bazı tersanecilerin tedbirleri tam anlamıyla uygularken bazılarının uygulamadığını, yaptırım güçlerinin olmaması nedeniyle bu tersaneciler üzerinde etkili olmadıklarını, sektörün bu konuda ikiye bölünmüş olduğunu, tedbir almayan tersanecilerin diğerlerini zor durumda bıraktığını, GİSBİR olarak istedikleri şartların bazı firmalara ağır gelebildiğini, örneğin yemekhanelerin her tersanede değişik olduğunu, bazılarında çok iyi şartlarda iken bazılarında ilkel şartlarda olabildiğini, yetkileri olmadığı için belli bir standart sağlayamadıklarını, kurallara uymadan iş yapan tersanecilerin olduğunu, bunların tedbir alanlara oranla maliyetlerinin daha ucuz olduğunu, bu durumun da kendileri açısından haksız rekabet yarattığını, bu tersanecileri kendi seviyelerine çekmeye çalıştıklarını ama bazılarının mevcut haliyle işlerini yürütmeye çalıştıklarını, bu tarz çalışanları kazanmaya çalıştıklarını, kazanamadıklarını dışlayacaklarını, Birliğin sektör üzerinde daha etkili olabilmesi için çalışmalar yaptıklarını belirtmiştir.

Son zamanlarda alan olarak bir sıkıntı olduğunu, işçilerin sosyal tesislerinin olmayışının bir nedeninin alan darlığı olduğunu, tersane projelerinin 80’li yıllarda hazırlandığını, o zamanın şartlarına göre onaylanan projelerin bugünkü şartlara uymasının zor olduğunu, zamanında tersane alanları planlanırken 3000-5000 DWT’lik (deadweight tonnage) gemiler yapılacak şekilde planlandığını, şimdi ise 180.000 DWT’ye kadar gemiler yapıldığını, 2000’li yıllardan önce yılda sadece 1-2 gemi suya indirilirken şimdi 150 gemi indirildiğini, son 6 yıllık süreçte Türkiye’nin gemi inşa sanayinde büyük bir patlama yaşandığını, bu duruma iş sahipleri, çalışanlar ve müfettişlerin şaşırdığını, tüm tersanelerin şu anda %80 kapasite ile çalıştığını, Türkiye’ye yönelen bu yoğun talebin üretimlerinin kaliteli olması ve ayrıca kimyasal tanker yapımında giderek ihtisaslaşmalarından kaynaklandığını, diğer ülkelere göre Türkiye’nin çok ucuz olmadığını ancak kaliteli üretim yapıldığını ifade etmiştir.

Murat Bayrak son olarak kamuoyundaki tartışmaların siparişlerini etkilediğini, bazı siparişlerin iptal edildiğini, dünya kamuoyunda da gündeme geldiklerini, üretimi yavaş yavaş azaltmaya başladıklarını, insan hakları ihlali konusunda tersanelerde herhangi bir ihlal bulunamayacağını, hepsinin olmasa da birçoğunun dördürtlük çalıştığını, ancak taşeronların çok

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

acele disiplin altına alınıp kontrol edilmesi gerektiğini aksi takdirde bundan sonra taşeronlarla çalışmalarının mümkün olmadığını belirtmiştir.

B. Gemi Sanayicileri Derneği (GESAD) Başkanı Ziya GÖKALP, Genel Sekreter Mustafa ÜNAR, Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Özdemir ATASEVEN, Hasan UZUNYAYLA, Orhan YÜCEER, Adil TURGUT, İrfan YALÇINKAYA ile Yapılan Görüşme

Tersanecilikte çelik, elektrik-elektronik, boru, makine gibi 400-500 kalem iş kolu olduğunu, taşeron olarak kendilerinin aşağılandığını, kanuni sıfatlarının alt işveren olduğunu, taşeronluğun işçi simsarlığı anlamına geldiğini, kendilerinin ihale usulü ile iş aldıklarını, her bir işverenin makine, elektronik, boru, boya, kumlama gibi alanlarda uzmanlaşmış olduğunu, toplam 320 (daha sonraki ifadelerinde bu sayıyı 350 olarak telaffuz etmişlerdir.) üyeleri olduğunu, üye firmalarda çalışan işçi sayısının 20 ila 400 arasında değiştiğini, Tuzla'da çalışan işçilerin %20'sinin tersanecilere, %80'inin alt işverene bağlı olduğunu, kalite standartlarının uluslararası olduğunu, çeşitli uluslararası kuruluşlardan akredite olduklarını, gemiyi armatöre değil klas kuruluşlarına yaptıkları için çalıştırdıkları personelin, kullandıkları malzemelerin bu standartlara uygun olması gerektiğini, aksi takdirde iş alamayacaklarını, dolayısıyla eğitimsiz işçi çalıştırmalarının mümkün olmadığını, kamuoyunun taşeron olarak adlandırdığı firmalardaki işçi kadrosunun şu an Türkiye'nin en kaliteli işçi kadrosu olduğunu, eğitim olarak çoğu işçinin sanat enstitüsü mezunu olduğunu, kamuoyunda işçi simsarlığı yaptıkları yolunda yanlış bir izlenim olduğunu, böyle bir şeyin mümkün olmadığını, işi doğrudan armatörden, gemiyi yaptıran kişiden aldıklarını, kendilerinin tersane ile hiçbir bağlarının olmadığını, sadece gemi inşası yani tekne ile ilgili olan konuların, işçiliklerin tersaneden alındığını, tersanenin işinin yer sağlamak olduğunu, ağırlıklı işinin bu olduğunu, tersanenin bir gemiye olan katkısının %10'u geçmediğini ya da tersanecinin gemiyi armatörden alarak makineyi, elektroniği, mobilyayı ayrı ayrı ihale ettiğini, armatörün kendisinin dağıttığı işler de olduğunu, bazen tersanenin sadece sac işçiliği aldığını, çelik tekne imal ettiğini, iki türlü işçilik olduğunu, birinin anahtar teslimi işçilik, diğerinin de çelik tekne inşası olduğunu ifade etmişlerdir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

Deniz ticaret odasına kayıtlı olduklarına değinen GESAD yöneticileri, bir taşeronda ortalama 100 işçi çalıştırıldığı varsayıldığında taşeronlarda çalışan işçi sayısının 35000'i bulunduğunu, bu sektörde herkesin taşerondan yetiştirildiğini, hiç kimsenin bunun okulundan gelmediğini, işe çıraklıktan başladığını, sistemin bu şekilde olduğunu, bu iş kolunun kendi müteahhitlerini kendisinin yarattığını, bir işçinin çıraklıktan yetişerek özgüvenini sağladığı anda firma kurarak iş almaya başladığını, sektörün çalışma prensibinin bu şekilde olduğunu belirtmişlerdir.

Ülke kamuoyunda son zamanlarda müteahhitliğin bir suç olarak algılandığını, işçilerini en iyi şartlarda çalıştırmak için gayret ettiklerini, aksaklıkların elbette olduğunu, kimsenin bunları gözardı edemeyeceğini, ancak olayın ne olduğu tam bilinmeden özellikle meydana gelen iş kazalarının çarpıtıldığını, örneğin son iş kazasının açıkta bırakılmış bir elektrik kablosundan kaynaklandığı şeklinde aktarıldığını, oysaki kazanın işçinin elektrik aksamını açıp çıplak eliyle tamir etmeye çalışması sonucu meydana geldiğini, bu şekilde haber yapan yayın organlarına karşı dava açmayı düşündüklerini ifade etmişlerdir.

İşlerin ihale yoluyla dağıtıldığından söz eden GESAD yöneticileri, birkaç firmadan teklif alınarak en uygun bulunan firmaya ihalenin verildiğini, geminin sarf malzemesinden işçi hizmetlerine kadar birçok hizmeti kendilerinin gördüğünü, tersanelerin yemekhane, soyunma odası gibi sosyal tesislerinden faydalandıklarını ancak sosyal tesisler konusunda eksiklikler olabildiğini, işçinin donanımını kendilerinin verdiğini, sözleşmelerde bir çok yükümlülüğün müteahhit firmaya verildiğini belirtmişlerdir.

Sektörde 4-5 bin işçiden yan sanayiyle beraber 100 bin işçiye gelindiğini, bundan dolayı birtakım aksaklıkların olabildiğini, sektörün çok büyük bir sektör olmasından dolayı tüm tersaneleri ayrıntılı olarak bilmelerinin mümkün olmadığını, çoğu firmanın genellikle aynı tersanelerle çalıştığını, dolayısıyla her tersanenin işleyişini bilmelerinin mümkün olmadığını, her firmanın kendi çalıştığı tersanelerin işleyişini bildiğini ifade etmişlerdir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

Üyeleri arasında tersane sahiplerinin de olduğunu belirten GESAD yöneticileri, taşeronlaşmanın yasak olmadığını, Devlete ve işçiye karşı sorumlulukları bulunduğunu, eksikliklerin halen devam ettiğini, sektörün 10-15 yıl öncesine göre önemli bir yol aldığını, meydana gelen iş kazalarının kendilerini üzdüğünü, ne kadar dikkatli çalışılırsa çalışılsın iş kazalarının olabildiğini, bu kazaları önlemenin herkesin görevi olduğunu, Devletin, asıl işverenin, alt işverenin ayrı ayrı görevlerinin olduğunu, kendilerinin göremediği eksikliklerde Devletin devreye girmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Tersane ile alt işveren arasında yapılan sözleşmelerin farklı farklı olduğunu, standart olmadığını, her sözleşmede 3-4 başlık bulunduğunu, bir sözleşmenin öncelikle gemiyi tarif ettiğini, ardından sırasıyla; iş kurallarını, geminin yapılmasındaki teknik kuralları, işçi ve iş sağlığı kurallarını tarif ettiğini, işçinin çalışması sırasındaki denetimini, taşeronun mu yoksa tersanenin mi yapacağını sözleşme ile belirlendiğini, sektörde ekonomik durumu veya bilgi ve becerisi iyi olan, markalaşmış, kendi alanlarında ihtisaslaşmış firmalar olduğunu, bir firmanın sanat, bilgi, donanım ve ekipman olarak daha güçlü ise sözleşme yapma imkanının ve sözleşmedeki yükümlülükleri tersaneci üzerinde bırakma şansının arttığını, ancak çalışma mekanının güvenliğini sağlamanın tersanecinin görevi olduğunu, çünkü taşeronun tersanede bir yatırım yapmasının mümkün olmadığını, iskele kurulması gibi hizmetleri tersanenin sağladığını, baret, tulum, emniyet kemeri gibi kişisel donanımları taşeronun sağladığını, bunun dışındaki hususların tersanenin sorumluluğunda olduğunu ifade etmişlerdir.

Sektördeki önemli bir sorunun meslekten olmayan tersanecilerin çoğalması olduğundan, tersaneciliği bilmeyen kişilerin tersane kurarak tersanenin başına bir yönetici atadığından, bu yöneticinin de konuya ilişkin bilgisi dahilinde ihale yapmaya çalıştığından söz etmişlerdir.

Sektörde yeni yetişmiş eleman bulunamadığına değinen GESAD yöneticileri, yeni işçi alamadıklarını, bu yüzden taahhütlerini küçültmek zorunda kaldıklarını, emekli olan işçilerin

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

yerine kalifiye eleman bulamadıklarını, bu konuda kendi üyeleri arasında eğitim çalışması yaptıklarını, iş kazaları konusunda önemli çalışmaları olduğunu ifade etmişlerdir.

Son iş kazasında ölen işçinin usta yardımcısı olduğunu, 3 yıldır tersanede çalıştığını, elektrik kazasında vefat ettiğini, o işçiyi çalıştıran işverenin işçiye gerekli teçhizatı giymeyeceksin demesinin mümkün olmadığını, gerekli teçhizatın kullanılıp kullanılmadığının hem tersane hem de taşeron tarafından denetlediğini, bu sektörün ihtisas gerektiren bir sektör olduğunu, örneğin tarlada pamuk toplayan bir işçinin kaynakçı yapılabileceğini, geçici olarak başarılı bir kaynakçı da olabileceğini, ancak bunun sıkıntılarının şimdi olduğu gibi sonradan ortaya çıkacağını, bir işçinin bazı kuralları anlayabilmesi için sektörüne göre bir alt yapısı olması gerektiğini ilkökul mezunu bir insana mesleğin çok iyi öğretilebileceğini, ancak uygulama ile ilgili temel bir eğitimi olmadığı takdirde günün birinde bir yerde mutlaka hata yapabileceğini, kendilerinin denetim kuruluşları tarafından kabul edilebilir sertifikalara haiz işçi çalıştırdıklarını, buna rağmen meydana gelen iş kazalarına çözüm aradıklarını, ulaştıkları sonuçlara göre denetimin sadece Devlet tarafından yapılmasının bu sektörde yeterli olmadığını vurgulamışlardır.

İş kazaları konusunda çok önemli çalışmaları olduğunu, Dünyada akredite olmuş 3 kuruluştan birine hazırlattıkları önemli bir çalışma olduğunu ifade etmişlerdir.

Son 3-4 yıldır sektörün dışarıdan çok iyi görüldüğünü, ancak tersanelerin durumunun içler acısı olduğunu, sektörde ne işçinin ne de tersanecinin para kazandığını, sadece gemiyi yapıp satanın para kazandığını, eğer tersane gemi yapımını da üstlenmişse o zaman tersanenin para kazanabildiğini, 4-5 yıl öncesine kadar 8-10 ay parasını alamayan işçiler olduğunu, ancak o dönemde bile hiçbirini işten çıkarmadıklarını, şimdi sektörün büyüdüğünü, ancak tersanelerin fiziki olarak büyümediğini, alanlarının aynı olduğunu, sektörün alt yapısının kurulmasında hiç kimsenin yardımcı olmadığını, sektörün kendisinin çabalaya çabalaya bir yerlere geldiğini belirtmişlerdir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

İşçilerin de çalışma esnasında vurdumduymaz davranabildiğini, bazen bareti bile zorla giydirdiklerini, baret takmayan işçiye ihtar verdiklerini, işçileri uyardıklarında işçi tarafından tehdit edildiklerini, kurallara uymayan işçiyi işten çıkardıklarında mahkeme kararı ile geri döndüğünü, ancak hiçbirisinin ölümleri haklı gösteremeyeceğini ifade etmişlerdir.

İş kazalarında ölen işçilerin çoğunun taşeronlarda çalışan işçiler olduğunu, çünkü sektördeki işçilerin % 85'inin taşeronlarda çalıştığını, kesinlikle sigortasız işçi çalıştırmadıklarını belirtmişlerdir.

Bir işçinin günde 7,5 saat çalıştığını, saat 10'da, 13'te ve 15'de istirahati olduğunu, 7,5 saat çalışan bir işçinin 1 saatlik öğle molası dışında günde iki sefer 15'er dakikalık istirahati olduğunu, fazla çalışanların mesaisinin % 50 zamlı ödendiğini, işyeri hekimlerinin olduğunu ayrıca ortak sağlık biriminin kurulduğunu, ağır sanayi kolu olduğu için 18 yaş altında işçi çalıştırmadıklarını, 18 yaş altında sadece meslek liselerinden gelen stajyerler olduğunu vurgulamışlardır.

Bir müteahhidin altı ay bir tersanede üç ay başka bir tersanede çalışabildiğini, dolayısıyla çalıştığı tersanenin alt yapısı ile ilgili bir sorumluluğu olmadığı gibi yaptırım uygulamasının da sözkonusu olmadığını, tersanelerde iş güvenliği mühendisleri ve denetleyicilerin olduğunu, müteahhidin tersaneye sadece kendi sanatı ile ilgili bir işi icra etmeye gittiğini ifade etmişlerdir.

Sektörde kaynakçı olarak çalışan işçilerin hepsinin sertifikalı olduğunu, çünkü uluslararası loydun sertifikasız bir kaynakçının yaptığı gemiyi kabul etmediğini, işyerinde sürekli denetim yaptığını, sertifikasız bir kaynakçı bulursa işi kabul etmediğini anlatmışlardır. Ancak montajcı ve montajcı yardımcılarını sertifikalandıran bir kuruluş olmadığını sadece GİSBİR'in ve Yalova'da yeni açılan eğitim okulunun bu konuda eğitim verdiğini, sektörde çalışmak isteyen bir kişinin işe girebilmek için sertifika almasının zorunlu olduğunu belirtmişlerdir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı**

İşçilere iş güvenliği konusunda eğitim verildiğini, yeni işe başlayan bir işçiye bir veya gerekiyorsa 2 gün eğitim verildikten sonra tersaneye sokulduğunu, bunun dışında mesleki anlamda bir eğitim ve bu eğitimi veren bir kuruluş olmadığını ifade etmişlerdir.

Sektörün bütün iş kollarının tehlikeli olduğunu, tersaneye girildiği andan itibaren tehlikenin başladığını, dünyada da tersanelerde kazalar olduğunu, örneğin Fransa’da bir tersanede iskelenin çökmesi sonucu gemiyi gezmek için iskeleye çıkan 15 kişinin aynı anda öldüğünü belirtmişlerdir.

Sektörün 2000 yılından sonra çok büyüdüğünü, işçi sayısının 60 bini bulduğunu, çeşitli illerden iş bilmeyen kişilerin çalışmak üzere getirildiğinin kamuoyunda söylendiğini bunu yapmalarının mümkün olmadığını, ancak Tuzla’ya çeşitli illerden bir göç olduğunu, bu gelen işçilerin eğitiminin olup olmadığını bilmediklerini, GİSBİR’in ve Yalova’daki eğitim merkezinin 3 ayda 400 kişiye eğitim verebildiğini, ancak 5 yılda 3 binden 60 bine çıkan işçilerin hepsini eğitmenin mümkün olmadığını, Devletin bu konuya el atması gerekirken Haliç’teki meslek lisesini bile kapattığını, şu an 1 tane gemi inşa meslek lisesi olduğunu, bu okulun da yılda 20 tane mezun verdiğini belirtmişlerdir.

Dünyada gemilerin artık tersanede yapılmadığını, tersanede sadece monte edildiğini, gemi parçalarının çeşitli yerlerde imal edilerek tersanede birleştirildiğini, Türkiye’de ise her şeyin tersanede imal edildiğini bu inşa yönteminin terk edilmesi gerektiğini, 2006 yılında Ulaştırma Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile Denizcilik Müsteşarlığına Organize Gemi İhtisas Sanayi Bölgesi kurmak için müracaat ettiklerini, 3500 dönümlük bir alanı tahsis ettirebilmek için iki yıldır uğraştıklarını, Devletten maddi olarak herhangi bir talepte bulunmadıklarını, bulunacak araziye kendi imkanları ile satın almak istediklerini, entegre tesisler kurarak modüler sisteme geçip bu sistemi terk edeceklerini, eğer bu proje hayata geçirilebilirse daha çağdaş çalışma ortamı yaratılarak iş kazalarının da önüne geçilebileceğini, ancak bürokratik işlemlerin çok uzun sürdüğünü ifade etmişlerdir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

Diğer bir sorunun da firmalar arasında belli bir standardın olmayışı olduğunu, iş kolunda yeterlilik aranmadığını, kamu ihalelerinde ihaleye katılan firma için belli bir yeterlilik istenirken özel sektörde 30 yıllık bir firma ile 1 yıllık firma arasında hiçbir fark olmadığını, özel sektörde de yeterlilik aranması gerektiğini belirtmişlerdir.

Sektördeki ücretlerin asgari ücret ile 1500 YTL arasında değiştiğini ifade etmişlerdir.

C. DOKGEMİ-İŞ Sendikası Başkanı H. Necip NALBANTOĞLU, Genel Başkan
Yardımcısı Ayhan DEMİRBOZAN ile Yapılan Görüşme

Tuzla bölgesinde faaliyet gösteren yetkili tek sendika olduklarını, Türk-İş'e bağlı olarak faaliyet gösterdiklerini, 15 Ocak 2008 tarihi itibari ile 5619 üyelerinin bulunduğunu, bu sayının 5000'e yakını Tuzla bölgesinde alışan işçilerin oluşturduğunu, 22 tersanede teşkilatlandıklarını, 3 tersane ile görüşmelerinin sürdüğünü, bunun dışında kalan tersanelerin sendikasız olduğunu, sendikalarının taşeron işçilerinin bir kısmını kapsarken bir kısmını kapsayamadığını, çünkü bazı firmaların gıda, temizlik gibi alanlarda faaliyet göstermek üzere kurulduğunu, ancak bu firmaların da tersanelerde taşeronluk yaptığını, bu yüzden de Çalışma Bakanlığı verilerinde Türkiye genelindeki tersanelerde çalışan işçi sayısının 17500 olarak görüldüğünü, oysaki şu anda sadece Tuzla bölgesinde 30000 tersane çalışmanı olduğunu, Tuzlanın dışında Ereğli, Ünye, Yalova, Mersin, Trabzon gibi yerlerde de daha küçük tersanelerin faaliyet gösterdiğini ifade etmişlerdir.

Tuzla bölgesinde bazı firmaların daha önceki ticari hayatlarında tersanede değil başka alanlarda faaliyet göstermek üzere kurulduğunu, örneğin 2002'den önce Hilal Gıda adıyla kurulmuş olan bir firmanın 2004 yılından sonra tersanecilik yapmaya başladığını, diğer bir firmanın tersanelerin vidanjörlük işlerini yürütürken şirket kurup taşeronluk yapmaya başladığını, bu tarz şirketlerin tersanecilik konusunda hiçbir bilgi ve tecrübesinin olmamasına rağmen şirket sözleşmelerinde değişiklik yaparak gemi inşa alanında faaliyet göstermeye başladığını, bu firmaların çalıştırdığı işçilerin gemi inşa sektöründe çalışmalarına rağmen bu iş

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

kolunda çalışmıyor göründüklerini, bu durumun sayısal verilerde karmaşa yarattığını, ifade etmişlerdir.

Üyeleri olan 5000 işçinin tersanelerin kadrolu çalışanları olduğunu, geri kalan 25000 işçinin taşeron firma çalışanı olduğunu, taşeron çalışanlarını sendikalarına üye olmaya davet ettiklerinde genellikle işçilerden “Ben sigortalı bir iş bulmuşum sendika benim neyime!” şeklinde cevap aldıklarını belirtmişlerdir.

Sektörde çalışan işçilerin hemen hepsinin sigortalı olduğunu, ancak bazı işçilerin sigortalarının ödenmediği şeklinde duyular aldıklarını, işçilerin sigortalı olup olmadığı konusunda herhangi bir çalışmaları olmadığını, ancak örgütlü oldukları 22 iş yerinde hiçbir işçinin sigortasız çalışmadığını, bu 22 işyerinin 15'inin tersane, 7 tanesinin tersanelerin alt işyerleri olduğunu, bu 7 iş yerinin taşeron değil tersanelerin alt işyerleri olduğunu, örneğin Toras tersanesi adlı bir firmanın başka bir tersanenin alt işyeri olduğunu, tersanelerin kendi işyerlerinde alt işyerleri kurmalarının nedeninin çalışan işçi sayısının 49'u geçmemesi olduğunu, işyerlerinin 49 işçiyi geçtikleri takdirde eski hükümlü, terör mağduru, özürlü işçi ve hekim çalıştırmak zorunda olduklarını, bu yüzden alt işyeri kurduklarını, tersanelerin bu işçileri çalıştırmak zorunda kalmamak için alt işyerlerine bölündüğünü vurgulamışlardır.

Kendilerinin sendikal anlayışlarının farklı olduğuna değinen sendika yöneticileri, bir tersanede örgütlenmek istediklerinde öncelikle işçiyle görüştiklerini, işçiyi üye kaydetmeden önce de işverenle görüşerek işvereni ikna ettiklerini, ondan sonra işçileri sendikaya üye kaydettiklerini, ardından toplu sözleşme yaptıklarını, bu şekilde hareket ettikleri için örgütledikleri işyerlerinde sendikalı olduğu gerekçesiyle hiçbir işçinin işten çıkarılmadığını, önceleri doğrudan işçiyi ikna ederek sendikaya üye yaptıklarını, işverenle görüşmediklerini, ancak bu şekilde bir yöntem izlediklerinde sadece tek bir tersanede -Sedef Tersanesinde- örgütlenebildiklerini, diğer tersanelerde örgütlenemediklerini, sendikalaşmanın önündeki en büyük engelin tersane sahipleri olduğunu, ardından taşeronların geldiğini, ayrıca örgütlenmenin önündeki yasal engeller kaldırılmadığı sürece sendikalaşmanın çok zor olacağını, Anayasal

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı**

güvence olmasına rağmen işverenin yasal tazminatları ödedikten sonra işçiyi işten çıkarma konusunda önünde hiçbir engel bulunmadığını, işçilerin sendikaya üye oldukları için işten çıkarıldığını, Türkiye’de iş mahkemelerinde görülen davaların % 85’inin sendikal faaliyetleri dolayısıyla işten çıkarılan işçilerin işe dönüşleri ile ilgili davalar olduğunu, kendilerinin sendikal anlayışlarının işverenle kavga etmek olmadığını, 12 Eylül’den sonra Türkiye’de ilk grevi kendilerinin Tuzla’da gerçekleştirdiklerini, 11 ay boyunca Desan ve Yıldırım Tersanelerinde grev yaptıklarını, sonunda toplu iş sözleşmesini imzaladıklarını, ancak işverenin işçilerin bütün yasal haklarını verdikten sonra işçileri işten çıkardığını, diğer bir örnekte ise Canyat Tersanesinde işçileri örgütlediklerini, yetki aldıklarını, ancak işverenin toplu iş sözleşmesi görüşmeleri devam ederken işçilerin tamamını işten çıkardığını, mahkeme kararı ile işçilerin işe döndüklerini, ancak işverenin ne olursa olsun sözleşmeyi imzalamayacağını söylemesi üzerine işvereni ikna ederek sözleşme imzaladıklarını, bir işçiyi üye yapmak istediklerinde işçinin kendilerinden iş garantisi istediğini, zaten 750-800 lira ücret alan işçinin sendikaya üye olduğu gerekçesiyle işten çıkarıldığını, işverenin bunu yapmasının önünde hiçbir yasal engel olmadığını, bu nedenle Tuzla bölgesinde işveren ikna edilmediği sürece sendikalı olunamadığını ifade etmişlerdir.

Son 10 yılda Tuzla’da 55 ölümlü iş kazasının meydana geldiğine değinen sendika yöneticileri, ölen 55 işçinin 54 tanesinin taşeron firma çalışanı, bir tanesinin kadrolu işçi olduğunu, bu tek işçinin de sendika üyesi olduğunu belirtmişlerdir.

2002 yılından sonra yakalanan hızlı trend neticesinde eğitilmiş işçi sorunun ortaya çıktığını, çalışacak işçilerin belli bir okulu olmadığını, en son gemi yapım meslek lisesi mezunlarının kendileri olduğunu, 1983 yılında bu okulun da kapatıldığını, bu nedenle Türkiye’de ara elemanların yetişmediğini, şu an yeni kurulan okullar olduğunu, kurulan bu okulların yeni kurulduğu için henüz mezun vermediğini, bu okulların da sadece birkaç sınıfının tersanecilik alanında eğitim verdiğini, 2002’den 2008’e gelen süreçte işçi sayısının 5000’den 35000’e çıktığını, aradaki 30000 kişilik farkı sektör dışından gelen işçilerin oluşturduğunu, bu 30000 kişinin amele pazarlarında iş bekleyen kişiler arasından seçildiğini, bazı işçilerin köylerden getirildiğini, bu işçilerin denizi ve gemiyi ilk defa Tuzla’da gördüklerini, ucuz işçi oldukları için

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı**

taşeron marifetiyle bu sektöre getirildiklerini, hatta getirilen bu işçilerden bir tanesi ile görüştiklerinde kendilerine trajikomik bir şekilde “ Ben gemiyi tahtadan zannediyordum, meğer demirdenmiş” şeklinde bir ifade kullandığını, bu işçilerin Anadolu'nun çeşitli kasabalarından, köylerinden getirildiğini, Tuzla'daki işçilerim % 99'unun böyle olduğunu, bu işçilere 2-3 saatlik bir eğitim verildiğini, bu işçilere ne kadar baret tak, iş ayakkabını giy, eldivenine dikkat et, çıplak kabloya dokunma, yükseğe çıktığında kemerini tak, taşlama yaparken gözlüğünü tak denirse densin çoğunun eğitiminin ilkokulu bitirmiş ortaokul düzeyinde olduğunu, bu işçilerin daha önce hiçbir tersanede çalışmadığı dikkate alındığında iş kazalarının meydana gelmesinin kaçınılmaz olduğunu, son 10 yılda meydana gelen kazalarda ölenlerin 54'ünün bu tarz işçiler olduğunu, gemi inşa sektörünün ağır sanayi olması dolayısıyla tersanelerde mutlaka iş kazası meydana gelebildiğini, bunların ölümle sonuçlanabildiğini, ancak bu ölümlerin on senede veya senede bir tane olması gerekirken çok daha fazla olduğunu belirtmişlerdir.

Ölümlü iş kazaları sonrası öncelikle olay mahallini incelediklerini, kazanın nerede, nasıl ve neden meydana geldiğini, gerekli tedbirlerin alınıp alınmadığını araştırdıklarını, bu incelemeden sonra eksik hususları, bundan sonra iş kazası olmaması için alınması gereken önlemleri işverenle tartıştıklarını, ancak bu incelemeleri sadece örgütlü oldukları işyerlerinde yapabildiklerini, diğer işyerlerinde yapmalarının mümkün olmadığını, örgütlü olmadıkları işyerlerine tek tek yazı yazarak iş kazaları konusunda birlikte çalışma yapmak istediklerini bildirdiklerini, yazı gönderdikleri işyerlerinden sadece bir tanesinin -Çeliktekneler Tersanesi-kendilerine cevap verdiğini, diğer tersanelerin maalesef cevap dahi vermediklerini ifade etmişlerdir.

Yurtdışındaki tersanelerde de taşeronla çalışmanın olduğundan söz eden sendika yöneticileri, ancak yurtdışındaki taşeronların 4857 sayılı iş kanununda ifade edilen şekilde çalışan taşeronlar olduğunu, yani taşeronların teknoloji gereken işlerde, radar veya bilgisayar sistemi gibi alanlarda çalıştığını veya temizlik işlerinin taşerona verildiğini, gemi kaynağı, montajı gibi işler asıl iş olduğundan kanunda da belirtildiği üzere bunların alt işveren verilemeyeceğini, ancak Tuzla bölgesinde bu maddenin işlemediğini, Tuzla Aydınli bölgesinde sokak aralarında gemi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

yapıldığını, deri sanayisinin gitmesiyle boşalan hangarlarda bloklar inşa edildiğini, gece geç saatlerde bu blokların tırlarla tersaneye getirildiğini, taşeronların bu şekilde mahalle aralarında gemi parçaları inşa ettiğini, bilgi ve beceriden yoksun işçilerin bu sektörde çalıştırılmasının Türkiye içinde zararlı olduğunu, birkaç yıl önce yurtdışına yapılan bir geminin suya indirilmesi ile birlikte yan yattığını, bunun nedeninin bilgi ve beceri eksikliği olduğunu ifade etmişlerdir.

Taşeronluk sistemi ile ilgili sıkıntılarını Çalışma ve Soysal Güvenlik Bakanına da ilettiklerini, GİSBİR ile birlikte çözüm önerisi sunduklarını, işverenlerin kadrolarını arttırmak istediklerini ancak 49 işçiyi geçtikleri takdirde kanun gereği 6 işçi daha çalıştırmak zorunda kaldıklarını, kanunda yer alan ifadelerin net olmadığını, terör mağduru kavramının çok geniş bir kavram olduğunu, kanunun sakat çalıştırma zorunluluğundan bahsettiğini ancak bunu tanımlamadığını, sektörün ağır sanayi kolu olması dolayısıyla sakat işçi çalışmasının mümkün olmadığını, kanunda 49 olarak geçen işçi sayısının artırılması durumunda tersanelerin taşeronlara bel bağlamaktan vazgeçeceklerini, şu anda bu sistemin zaten çalışmadığını, taşeronun da tersanecinin de işçi sayısı 49'u aştığı an ikinci bir firma kurduğunu, bunun taşeronlaşmanın büyük bir sebebi olmasına rağmen tek sebep olmadığını, ikinci bir sebebin de kıdem tazminatı olduğunu, taşeron çalışanlarının hiçbirinin bugüne kadar kıdem tazminatı alamadığını belirtmişlerdir.

Örgütlü oldukları işyerlerindeki eksiklikleri işverene bildirdiklerini, örneğin altı sene öncesinde toplu sözleşme yaptıkları işyerlerinin bir kısmında işçilerin yemek yemesi için bile alan tahsis edilmediğini, işçilerin kızak altı denilen yeraltında, penceresi bile olmayan yerlerde yemek yemek zorunda bırakıldığını, bunun nedenini sorduklarında kendilerine alan darlığı gerekçesinin öne sürüldüğünü, bugün örgütlü oldukları işyerlerinin hiçbirinde böyle bir problemin olmadığını, tespit ettikleri eksikliklerin tamamına yakının çözüme kavuşturulduğunu vurgulamışlardır.

Bütün işçilerin işe başladığında sigortasının yapıldığını, ancak sigorta ödemelerinin kısa bir süre yapıldığını, daha sonra ödenmediğini, bazen asgari ücret üzerinden gösterildiğini, bu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı**

konuda denetim yapmalarının mümkün olmadığını, bu denetimi devletin yapması gerektiğini, sendika olarak görevlerinin çalışanların sorunlarını yetkileri ve güçleri oranında çözmek, temsil ettikleri işçilerin hak ve menfaatlerini korumak olduğunu belirtmişlerdir.

Sektörün büyümesi sonucu yer sorununun ortaya çıktığını, sektörün büyümesine, tersane sayısının 31'den 53'e çıkmasına rağmen tersanelerin alan olarak aynı kaldığını, tersanelerin alan olarak kapasitesinin aşıldığını, yurtdışındaki tersanelerde çok geniş bir alanda rahat bir şekilde çalışıldığını, bizim tersanelerimizin alanlarının çok küçük olduğunu, örneğin Hyundai tersanesinin tek başına Tuzla'daki 41 tersanenin dört katı büyüklüğünde olduğunu, yeni yeni Yalova'da tersanelerin kurulduğunu, Tuzla'da bulunan tersanelerin bir kısmının orada da yerleri olduğunu, işlerinin bir kısmını oraya kaydıracaklarını ifade etmişlerdir.

Tersanecilik sektörünün son yıllarda çok kârlı bir alan haline geldiğinden söz eden sendika yöneticileri, bundan 5-6 sene önce bir geminin kilogramı 1-1,5 dolara yapılırken, bugün fiyatın 3,5 dolara çıktığını, bugün Türkiye'nin bu alandaki rakibinin Çin olduğunu, Çin'in 10 yıllık kapasitesinin dolmuş durumda olduğunu, dolayısıyla gemi yaptırmak isteyen bir kişinin 11 sene sonra gemi yaptırabileceği bir ülke yerine 2-3 sene sonra gemi yaptırabileceği bir ülkeyi tercih edeceğini, dolayısıyla bu sektörden fazla bir kaçış olacağını zannetmediğini, sektördeki talep patlamasının bir trend olduğunu, bunun nedeninin dünyanın artık çift cidarlı gemi yapmaya başlaması olduğunu, gemi alt omurgasının eskiden tek sacla yapıldığını, bu durumun da geminin kaza yapması halinde çevre kirliliğine sebep verdiğini, şimdi geminin omurgasının içine ikinci bir omurga daha eklendiğini, bu şekilde yapılan gemilerin dışarıdan bir darbe aldığı anda içindeki petrolün dışarı akmayacağını, bu gemiler kullanmanın zorunlu hale getirildiğini, tek cidarlı gemilerin belli bir süre sonra kullanılamayacağını, bu durumun da gemi taleplerini çok arttırdığını, tersanecilik sektörünün bu şekilde bir trend yakaladığını, ancak bu trendin ne kadar süreceğinin bilinmediğini, bazı tersanelerin 2010 bazılarının 2011 yılına kadar dolu olduklarını ancak 2012 yılının ne olacağını belli olmadığını belirtmişlerdir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

DokGemi İş sendikası yöneticileri son olarak çözüm önerilerini şöyle sıralamışlardır; öncelikle taşeronluk sistemine bir çekidüzen verilmesi gerektiğini, çalışanların çok büyük bir çoğunluğunun taşeronda çalıştığını, taşeron ve tersane çalışanlarının çok acil olarak bir eğitim sürecinden geçirilmesi gerektiğini, herkesin bir ağır sanayi kolunda çalıştığının bilincine varması ve sektörde en ufak bir hataya, tedbirsizliğe yer olmadığını görmesi gerektiğini, sendika olarak üyelerine yılda iki sefer Çalışma Bakanlığında uzmanlar ve üniversitelerden hocalar getirmek suretiyle eğitim verdiklerini, bu eğitime katılanlara Bakanlık onaylı sertifika verdiklerini, beş yıl içinde üyelerinin 400'üne eğitim verdiklerini, mali imkanlarının ancak buna elverdiğini, sayılan bu çözüm önerilerinin hayata geçirilebilmesi ve denetim mekanizmasının gelişebilmesi için işverenlerin artık sendikal bir anlayışla -sendika ayrımı yapmaksızın- işyerlerinde otokontrol sistemi getirmeleri gerektiğini vurgulamışlardır.

D. LİMTER-İŞ Sendikası Başkanı Cem DİNÇ, Başkan Yardımcısı Hakkı DEMİRAL, Genel Sekreter Kanber SAYGILI ve DİSK Genel Sekreteri Tayfun GÖRGÜN ile Yapılan Görüşme

LİMTER-İŞ sendikası yöneticileri, yıllardan beri Tuzla tersanelerindeki iş kazalarını çeşitli yollarla dile getirmeye çalıştıklarını, meydana gelen bu kazaların hemen hepsinin önlenabilir nitelikte olan elektrik çarpması, patlama, düşme ve cisim çarpması gibi nedenlerden kaynaklandığını, Tuzla tersanelerinde 4857 sayılı İş Kanununun uygulanmadığını, örneğin kanunda asıl işin taşerona verilemeyeceği şeklinde bir hüküm yer aldığını, sadece teknolojik nedenlerle uzmanlık gerektiren geçici işlerin taşerona verilebileceğini, ancak Tuzla tersanelerinde geminin bütün işlerini taşeronların yaptığını, kendilerinin hazırladığı raporda da belirtildiği üzere bir tersanede 31 tane taşeron şirket tespit ettiklerini, geminin her bir parçasını ayrı bir taşeronun yaptığını, hatta taşeronların altında da “götürücü” olarak tabir edilen alt taşeronların yer aldığını, taşeronda sigortasız çalışmanın çok yaygın olduğunu, işçilerin daha önceleri hiçbir bildirim yapılmadan çalıştırıldığını, son zamanlarda işçilerin sigorta girişinin yaptırıldığını ancak sigorta primlerinin sadece birkaç gün ödendiğini, bu nedenle 8 yıl çalışmış olan bir işçinin sigorta prim gününün 240 gün çıktığını, sigortasız çalıştırma ile ilgili halen devam eden davalar olduğunu,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı**

sigortasız çalıştıkları veya primlerinin ödenmediğini öğrenen işçilerden şikayette bulunan işçilerin olduğunu ancak işten çıkartılmaktan korktukları için çoğunun şikayette bulunamadığını, kayıtdışı çalışmanın çok fazla olduğunu, bazı işçilerin daha fazla ücret alabilmek için bilerek sigortasız çalıştıklarını, sektörün ağır ve tehlikeli bir iş kolu olmasından dolayı 7,5 saatlik çalışma gerektirdiğini, son dönemde iş kazalarının gündeme gelmesiyle birlikte 8.30-18.00 saatleri arasında çalıştırılan işçilere 8.30-17.00 saatleri arasında çalıştırıldıklarına dair imza atırıldığını, Komisyonun bölgede incelemede bulunduğunu duyan bazı işyerlerinin işçileri saat 17'de bıraktıklarını, işyerlerinin müfettişlerin yaptıkları denetimler sonucu verdikleri talimatları uygulamadıklarını ifade etmişlerdir.

İşçilerin örgütlenmesinin önünde birçok engel olduğuna değinen sendika yöneticileri, sendikal faaliyetleri dolayısıyla işten çıkarılanlar olduğunu, başkan yardımcısı Hakkı DEMİRAL'ın da bu nedenle işten çıkarıldığını, konu ile ilgili dava açtıklarını, işçilerin bu tür sorunlarla mücadele edebilecek, kendilerini savunabilecek güçleri olmadığını, işçi sağlığı ve iş güvenliğinin sadece işçinin çalışma hayatına yönelik olmadığını, yaşamını, kültürünü, ahlakını ilgilendiren bir konu olduğunu, ücretlerini bordro ile değil zarf usulü ile aldıklarını, hiçbir şey imzalamadıklarını belirtmişlerdir.

Sektörde 18 yaş altı çalışan işçi olup olmadığı sorusuna sendika yöneticileri, tespitlerine göre 18 yaş altı çalışan işçi olmadığı şeklinde yanıt vermişlerdir.

Bu sorunların çözümü için bir mekanizma kurmak gerektiğini, geçen yıl GİSBİR yönetimiyle yaptıkları toplantıda Tuzla'da faaliyet gösteren sendikalardan, işverenlerden, Türk Tabipler Birliği ve Türkiye Mimarlar ve Mühendisler Odası Başkanlığı temsilcilerinden oluşacak bir kurul oluşturmayı önerdiklerini, kendilerinin ücretlerin arttırılması gibi bir talepleri olmadığını, iş kazalarının durması için kanunların uygulanmasını istediklerini, Tuzla'daki sorunun çok büyük bir sorun olduğunu, sadece birkaç işçiyi ilgilendiren bir konu olmadığını, bu sorunların ortadan kaldırılması gerektiğini, ayrıca bir izleme komitesi kurulması gerektiğini, çünkü işverenlerle yaptıkları görüşmelerde bazı işverenlerin iş sağlığı tedbirlerini uygulamaya

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

çalıştıklarını beyan ettiklerini ancak işverenlerin büyük çoğunluğunun bu tedbirleri uygulamadığında haksız rekabet ortaya çıktığını ifade etmişlerdir.

Tuzla'da çok sayıda gurbetçi işçi bulunduğuna değinen sendika yöneticileri, bu işçilerin çok kötü şartlarda barındığını, bir göz odada 10 kişi kaldıklarını, bir tuvaleti 30 işçinin kullandığını, her bir işçinin 125 lira kira ödediğini bu şekilde barınmanın çok yaygın olduğunu vurgulamışlardır.

Erkal, Selah ve Türker tersanelerinde çalışan işçileri sendikalarına üye kaydettiklerini, bu yüzden işçilerin işten çıkarıldıklarını, Yonca tersanesinde işçilerin tam greve gitmek üzere iken işten çıkarıldığını, işe iade davalarının halen devam ettiğini, bu konularla ilgili Çalışma Bakanlığına başvurulduğunda başvurudan iki ay kadar sonra işyerine müfettiş geldiğini, İstanbul'da çok fazla işyeri bulunduğu için müfettişlerin yetişmekte zorlandığını, bazı durumlarda süreyi kaçırmamak için davayı erken açmak gerektiğini, bu nedenle dava açıldığında müfettiş denetimlerinin kendiliğinden durduğunu, dava konusu olan bir mesele hakkında inceleme yapılamadığını belirtmişlerdir.

E. İş Kazalarında Hayatını Kaybeden İşçi Yakınları ile Yapılan Görüşmeler

Heyet, iş kazalarında hayatını kaybeden üç işçinin yakınları ve sakat kalan bir işçi ile görüşmüştür.

a) S.Ü'nün Eşi S.Ü ile Yapılan Görüşme

S.Ü eşinin 05.03.2007 tarihinde Çeksan tersanesinde hayatını kaybettiğini, halen davanın devam ettiğini, işyerinde boş bir depoda bulunduğunu, bulunduğu yerde iş kazasına neden olabilecek hiçbir şey olmadığını, elektrik bölüm şefi olarak çalıştığını, sigortalı ve kadrolu işçi olduğunu, işverenin iş kazası olmadığını söylediğini, otopsi sonucuna göre ölüm nedeninin beyin

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

doku harabiyeti olduğunu, vücudunda sağlam bir yer kalmadığını, cinayet ya da iş kazası olabileceğini, 6 yıllık işçi olduğunu, sigortasının 1,5 yılının taşeronda gözüktüğünü, 4,5 yıl Çeksan tersanesinde gözüktüğünü, sigortasının 4,5 yıl ödendiğini ifade etmiştir.

b) G.A'nın Kardeşi T.K ile Yapılan Görüşme

T.K abisinin bekar olduğunu, Bora Denizcilik adlı bir taşeron firmanın alt taşeronu olan Bora elektrikte çalıştığını, bu firmanın Selah tersanesinde elektrik işlerini yapmakta olduğunu, elektrik çarpması sonucu öldüğünü, öldükten sonra kendilerine kalp krizi denildiğini, otopsi sonucu elektrik çarpmasına bağlı kalp ve solunum durması olduğunun anlaşıldığını, olay yerinde yaşadığının söylendiğini ancak hastaneye yetiştirilemediğini, abisinin işyerinde doktor olmadığı için öldüğünü, işyerinde ilkyardım yapıp GİSBİR ortak sağlık birimine götürüldüğünü ancak orada doktor olmadığı için Tuzla Devlet Hastanesine götürülürken yolda öldüğünü, sigortalı olduğunu ancak sigortasının aldığı ücret üzerinden değil asgari ücret üzerinden ödendiğini, 1200 lira fazla mesaiye göre bazen 1500 lira ücret aldığını, aldığı farkların kendisine kapalı zarf içinde ödendiğini, ücretinin kapalı zarfla ödendiği için belgelenemelerinin mümkün olmadığını, çalışan arkadaşlarının da bunu bildiklerini ancak işlerini kaybetme korkusuyla tanık olmadıklarını, kamu davasının halen devam ettiğini, manevi tazminat davası açacaklarını, en büyük problemin maddi imkansızlık nedeniyle iş kazası sonrası birçok işçinin uzlaşma yoluna gittiğini, kardeşinin eğitilmiş olduğunu, işverenin ifadesine göre işini ustalıkla yapan bir işçi olduğunu, elektrik personelinin elektrik eldiveni ve ayakkabılarının olması gerektiğini ancak abisine herhangi bir teçhizat verilmediğini, tek başına çalışmaması, yanında mutlaka bir yardımcı bulunması gerektiğini, abisinin gece 11'e kadar çalıştığını bazen gece 2'de eve geldiğini, bazen eve iç gelmeden 24 saat boyunca çalıştığını, ölümü sonrası SSK tarafından maaş bağlandığını ancak ödenen prim üzerinden bağlandığı için 400 lira civarında olduğunu ifade etmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

c) İ.L'nin Eşi ile Yapılan Görüşme

İ.L'nin gaz patlaması sonucu öldüğünü, taşeron bir firmada çalıştığını, 16 yıllık kaynakçı olduğunu, sigortasının eksik yatırılmış olduğunu, bazı aylar sigorta priminin bir gün yatırıldığının anlaşıldığını, tersanelerde bir işçi öldüğü zaman hukuki süreç başlatılmaması için ölen kişinin ailesine yardıma gidilerek pazarlığa oturulduğunu, 30-40 bin lira para teklif edildiğini, bunu kabul etmeyip dava açacağını söylediğinde kendisinin maddi durumunun iyi olmadığını, üç çocuğunun bir gelininin olduğunu bildiklerini söylediklerini, açacağı davanın en az 3 yıl süreceğini, kararı temyiz ettikleri takdirde 2 yıl da bu sürecin devam edeceğini, 5 yıl dayanmamasının mümkün olmadığını belirttikleri, bu yüzden teklif edilen parayı kabul etmek zorunda kaldığını, dava açsaydı alacağı tazminatın çok daha fazla olacağını, bu tarz davalarda en düşük 110-120 bin lira tazminata hükmedildiğini ifade etmiştir.

d) İş Kazası Sonucu Yaralanan Y. Adlı İşçi İle Yapılan Görüşme

Y. 1996 yılından beri kaynakçılık yaptığını 15 Aralık 2003 tarihinde yeni işyerinde işe başladıktan 15 gün sonra iş kazası geçirdiğini, daha önce başka tersanede çalıştığını, sac üzerinde çalıştıktan sonra iş aletlerini aşağı indirdiği sırada sacı vinçle kaldırdıklarını, vinçle sac arasında sıkıştığını, kolunun kırıldığını, iki defa ameliyat olduğunu, ameliyat sırasında sinirlerinin kesildiğini, hala kolunun tutmadığını, SSK tarafından kendisine %5 sakat raporu verildiğini, doktorların çalışabilir raporu verdiklerini, işyerine gidip iş istediğinde çıkışını verdiklerini, sigortasının eksik ödendiğini, çalışma sırasında gerekli ekipmanların kendilerine verildiğini, halen işsiz olduğunu ifade etmiştir.

2. Tersane İncelemeleri ve İşçilerle Yapılan Görüşmeler

Heyet, 01 Mart 2008 tarihinde sırasıyla Aykın ve Torlak Tersanelerinde incelemelerde bulunmuş, işçiler ve işverenlerle görüşmüştür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

A. Aykın Tersanesinde Yapılan İncelemeler

Tersaneye ilk girildiğinde işçilerin dar bir alanda çalıştığı, hareket alanının oldukça kısıtlı olduğu dikkati çekmiştir. Geçiş yollarının olmadığı, işçilerin bir çoğunun baretsiz çalıştığı görülmüştür.

İşçi M.K ile yapılan görüşmede, yemekhanelerinin olmadığını yemeği dışarıda yediklerini, soyunma odalarının kızıağın altında olduğunu, geminin boru işlerini yapan taşeron firmada çalıştığını, dinlenmek için ayrı bir alanlarının olmadığını, 8.30-17.00 saatleri arasında çalıştıklarını, şu an çalışma saatlerinde bir sorun olmadığını, normal çalıştıklarını, çalışma saatlerinin taşerona göre değiştiğini, her taşeronun çalışma şeklinin farklı olduğunu belirtmiştir.

Tersane sahibi Ali AYKIN'la yapılan görüşmede, 1987 yılında beri bu sektörde olduğunu, tersanesinde halen çalışmakta olan taşeron ve kadrolu işçilerin bulunduğunu, kadrolu işçilerinin sayısının 10-12 olduğunu (işçi sayısı görüşmenin ilerleyen aşamalarında işyeri sahibi tarafından 20-25 ve 25-30 olarak ifade edilmiştir.), işçilerin yemekhanelerinin olmadığını işçilerin dışarıda yemek yediğini, yemek masraflarının firmalar tarafından karşılandığını, tersanede bazı zamanlar 350 kişi çalışırken bazı zamanlar 20 kişi çalıştığını, işyeri hekiminin olmadığını, GİSBİR'in sağlık biriminden faydalandıklarını, tersane alanının üç dönüm olduğunu, tersanenin boyunun 115 metre olduğunu, kadrolu işçilerinin sürekli değiştiğini, kimi işçinin üç ay, kimisinin bir yıl çalıştığını ifade etmiştir.

İşyeri sahibi ile birlikte soyunma odaları gezilmiş, kızıağın altında yer alan soyunma odalarına ortalama bir insan boyunun yarısı yüksekliğinde olan bir kapıdan girildiği, odanın penceresinin olmadığı, işçilere ait dolap ve duş bulunmadığı, işçilerin kıyafetlerinin askılarda bulunduğu, sağlıklı bir ortam olmadığı, çok ilkel olduğu tespit edilmiştir. Bunun nedenleri sorulduğunda işyeri sahibi, yerlerinin olmadığını, Yalova'da yeni tersane inşa ettiklerini, orada bütün birimlerin bulunduğunu ifade etmiştir. İşçilerin baret takmamasının nedeni sorulduğunda

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

işçileri bu konuda sürekli uyardıklarını, ceza verdiklerini, bu sorunun tüm tersanelerde olduğunu belirtmiştir.

İşçiler H.K ve İ.T ile yapılan görüşmede, İ.T'nin 24 yaşında, montajcı, H.K'nın 23 yaşında, montajcı yardımcısı olduğu, ikisinin de taşeron firmada çalıştığı, 08.00-17.00 saatleri arasında çalıştıkları, bir saatlik öğle molası dışında molaları olmadığı, sigortalı oldukları, ancak sigortalarının yatıp yatmadığını bilmedikleri, İ.T'nin aylık 1000 lira, H.K'nın haftalık 180 lira aldığı ifade edilmiştir.

B. Torlak Tersanesinde Yapılan İncelemeler

Personel Müdürü Memduh GÜLSÜN, tersanelerinde 840 işçinin çalışmakta olduğunu, bunların 252'sinin kadrolu işçi olduğunu, işçilerin 400'ünün yeni gemi inşasında geri kalanının tamir işinde çalıştığını, tersane boyutlarının 70x170 metre olduğunu, tersanelerinde güvenlik müdürlüğünün bulunduğunu, bu müdürlükte çalışanların bir kısmının tersanenin normal güvenliğini sağladıklarını, müdürlüğe bağlı 1 amir, 14 çalışan olmak üzere 15 kişilik bir iş güvenliği biriminin bulunduğunu, tersanelerinde halen iki gemi inşa edilmekte olduğunu belirtmiştir.

İşçi K.D ile yapılan görüşmede, taşlama yaptığını, 6 aydır çalıştığını, taşlama konusunda herhangi bir eğitimi olmadığını, çıraklıktan yetiştiğini, işe başlarken taşlamacı olduğunu beyan ettiğini bunun dışında kendisine herhangi bir soru sorulmadığını, 08.00-18.00 saatleri arasında çalıştığını, iş güvenliği çalışanlarının sürekli dolaşarak kendilerini denetlediğini ifade etmiştir.

Memduh GÜLSÜN, tersanelerinde görülen 220 voltluk tüm elektrik panolarında kaçak akım rölesi olduğunu, dolayısıyla tersanelerinde 220 voltluk elektrik çarpmasının mümkün olmadığını, 380 voltluk hatlar için de üç aydır çalışma yürüttüklerini, bu hatlar içinde aynı sistemi kurmakta olduklarını, bu çalışmalar bittiğinde tersanelerinde elektrik kazalarının

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

yaşanmayacağını, işyeri hekimliği hizmetini GİSBİR sağlık biriminden aldıklarını, acil müdahale araçlarının olduğunu, soyunma odaları ve yemekhane gibi sosyal tesislerinin bulunduğunu, yemekhanelerinde iki posta halinde 250 işçinin yemek yediğini, ancak işçilerin dinlenmesi için ayrı bir alanlarının olmadığını, ağır sanayi olması sebebiyle işçilerin dinlenmeyi kendi çalışma bölgesinde yaptığını, çalışma saatlerinin 08.30-17.30 olduğunu belirtmiştir.

Montajcı ustası E.Ç ile yapılan görüşmede, 3 yıldır çalıştığını, taşeron firma işçisi olduğunu, iş güvenliği eğitimi aldıklarını, tersanede yetiştiğini, sigortalı olduğunu, 08.00-18.00 saatleri arasında çalıştıklarını, bir saatlik öğle molası olduğunu, soyunma odalarında çay içme yerleri olduğunu, yemekten sonra kalan vakti orada geçirdiklerini ifade etmiştir.

İncelemede tersanenin eğitim birimi gezilmiş, İş güvenlik amiri Uğur AKBABA işçilere belirli aralıklarla eğitim verildiğini, işbaşı yapan taşeron ve kadrolu işçilere eğitim verildiğini, kendi risk analizlerine göre hazırladıkları genel meslek eğitimleri olduğunu, eğitim sonunda bir sınav yapıldığını, GİSBİR'den aldıkları eğitim programları olduğunu, her aybaşında GİSBİR'den uzmanların gelerek iş sağlığı ve güvenliği eğitimi verdiklerini, eğitim vermeden tersaneye kimseyi sokmadıklarını, güvenlik biriminde çalışan 14 personelin hepsinin sahada çalıştığını, OHSAS 18001 İşçi Sağlığı Yönetim Sistemleri Olduğunu, altı aydır sistemlerinin işlemekte olduğunu, bir iş kazası karşısında yapılacaklar hakkında acil eylem planlarının olduğunu, 6 ayda bir tatbikat yaptıklarını, her 20 çalışan için bir işçiye ilkyardım eğitimi verildiğini, bu işçilerin 23 kişi olduğunu belirtmiştir.

İki işçi ile yapılan görüşmede, birinin boya diğeri raspa yaptığı, boya yapan işçinin 12, diğeri 4 yıldır çalışmakta olduğu, kadrolu işçi oldukları günde 8 saat çalıştıkları, sigorta primlerinin düzenli olarak ödendiği ifade edilmiştir.

Bir diğer işçi ile yapılan görüşmede, 2 yıldır montajcı olarak çalışmakta olduğu, taşeron firma işçisi olduğu, 08.00-18.00 arasında çalıştığı, taşeron işçileri için ayrı soyunma odaları

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

olduğu, iş güvenliği çalışanlarının geminin içinde ve dışında dolaşarak kendilerini kontrol ettikleri, hata yaptıklarında uyardıkları ifade edilmiştir.

Torlak Tersanesi'nde yapılan incelemelerde; tersanenin genel olarak düzenli olmakla birlikte yeterli hareket serbestisi sağlayacak alanının bulunmadığı, işçilerin soyunma odalarının, dolapların ve duşların bulunduğu fakat bu soyunma odalarının tadilat dolayısıyla kullanılmadığı, taşeron işçileri için de konteynırlardan yapılmış soyunma odalarının olduğu görülmüştür.

IV. TESPİT EDİLEN HUSUSLAR VE ÖNERİLER

1. Yapılan görüşmeler ve incelemeler sonucunda;

- A. Tersanelerde uygulanan ve ilgili mevzuata uygun olmayan taşeronluk sisteminin iş sağlığı ve güvenliği konusundaki olumsuz etkileri (örneğin, taşeronlar arasındaki koordinasyonsuzluk, taşeron firmaların sürekli iş yeri değiştirmesinden kaynaklanan çalışılan yeri ve tehlikeleri tanımama, çalışılan yerin geçici olması nedeni ile işin iş güvenliğine oranla çok daha ön planda tutulması),
- B. Eğitim eksikliği (örneğin, işçi sağlığı ve iş güvenliğinin uygun davranış hâlinde uygulanmasını sağlayacak temel eğitim, iş güvenliği eğitimi ve mesleki eğitim eksikliği, mesleki altyapıyı hazırlayacak eğitim kurumlarının yetersizliği),
- C. İş güvenliğinin üretimin her aşamasında göz önüne alınmaması, işçi sağlığı ve iş güvenliğinin planlamada yer almaması ve bunun doğurduğu yoğunluktan kaynaklı çalışma alanı serbestisi yetersizliği (örneğin, ekipmanlar arasında yeterli boşluk, geçiş yolları ve çalışma alanlarının ayrılmaması, gürültü ve kimyasal kirlilikler gibi etkenlerin olumsuz etkileri),

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

- D.** Tersanelerden bazılarında kaza ihtimalini ortadan kaldırmaya ve sonrasında şiddetini düşürmeye yönelik tedbirler alınmış olunmasına rağmen, süreklilik ilkesinin bozulması veya bazı tersanelerde işçi sağlığı ve iş güvenliği genel prensiplerinin uygulanmaması, uygulama konusunda gerekli hassasiyetin gösterilmemesi,
- E.** Genel olarak tersanelerin sosyal donatılarının yetersizliği (soyunma odası, tuvalet-duş, dinlenme yeri),
- F.** GİSBİR Ortak Sağlık Biriminden hizmet alan iş yerlerindeki iş yeri hekimlerinin çalışma sürelerinin yetersizliği ve bu yetersizliğin çalışma alanında koruyucu hizmetlerin yürütülememesine neden olduğu.
- G.** Sorumluluğunu yerine getirmeyen işverenlerin haksız rekabete yol açarak sektörde işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerinin yerine getirilmesi kalitesini düşürmesi, tersanelerdeki üretimin kapasite esaslı olmaması, taşeron firmaların kapasite esasına uygun iş almamaları sonucu işçilerin iş gücünü zorlayıcı çalışmanın ortaya çıkmasının işçi sağlığı ve iş güvenliğini tehdit ettiği tespit edilmiştir.

Yukarıda sıralanan tespitler neticesinde başta yaşam hakkı olmak üzere, çalışma hakkının uluslararası standartlara göre bir ölçümleme imkanı vermediği anlaşılmış olup bu durumun insan haklarına uygun bir hale getirilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır.

- 2.** Komisyonumuza yapılan başvurularda iddia edilen, özlük haklarına yönelik yapılan görüşmelerdeki beyanlarda;
- A.** Varolan taşeronluk sisteminin işçinin kanundan doğan haklarını tam olarak hayata geçirmesine engel olduğu (örneğin ihbar ve kıdem tazminatlarının ödenmemesi, fiili ve kaydi ücret arasındaki farklılıklar ve fazla çalışma ücretlerinin tam ödenmemesi, SSK primlerinin tam yatırılmaması),

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

- B. Bölgenin artan istihdama paralel olarak kısa sürede çok fazla göç alması sonucu fiziksel barınma alanlarının yetersiz hale geldiği,
- C. İşçilerin işlerini kaybetme korkusu nedeniyle sendikalaşmanın sektörün ihtiyacına oranla yetersiz kaldığı,
- D. İşçilerin kanuni çalışma süresini koruyacak ve işçinin ne kadar süre çalıştığını tespit edecek bir mekanizmanın olmadığı yönünde beyanlarda bulunulmuştur.

Komisyonumuz tarafından yapılan çalışmalar sonucu tespit edilen olumsuzlukların giderilmesine yönelik öneriler;

1. Sektörün artan iş talebi paralelinde ihtiyaç duyulan kalifiye işçi sayısını temin etmek üzere gerekli mesleki eğitim kurumlarının oluşturulması,
2. Tuzla tersaneler bölgesinin artan talebi karşılayacak fiziki imkânlara sahip olmaması ve altyapının yetersiz olması nedeniyle gelişen ve büyüyen bu sektörde ülkemizin başka bölgelerinin değerlendirilmesi ve hızla artan talebin karşılanması amacıyla yeni tersane kurulum alanlarının belirlenmesi,
3. Sektöre paralel olarak artan yan sanayi kuruluşlarının halkın yaşam alanıyla iç içe olmasının doğurduğu risklerin ortadan kaldırılması amacıyla bu sanayi kuruluşlarının bölgeden taşınarak bir organize sanayi bölgesinin oluşturulması,
4. Hâlihazırda tersanelerde çalışan işçilerin mesleki kabiliyetlerini tespit ve yükseltme amaçlı sertifikalandırma kuruluşu kurulması ve bu uygulamanın tersane işçisi çalıştırma için hukuki bir zorunluluk hâline getirilmesi,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

5. Üretimi ve verimliliği etkin kılabilmek, işçi sağlığı ve iş güvenliğini korumak amacıyla işçi, işveren ve uzmanlardan oluşan bir koordinasyon kurulu oluşturulması ve bu kurulların belirli periyotlarla toplanması,
6. Tersanelerde uygulanan taşeronluk sistemini ilgilendiren mevzuatın gemi inşa sanayinin gerekleri ve ülkenin genel çıkarları ile işçilerin çalışmadan doğan haklarını koruyacak şekilde düzenlenmesi, uygulanırlığının denetlenmesi ve belirtilen hallere uyulmadığı durumlarda caydırıcı nitelikte önlemler alınması,
7. GİSBİR Ortak Sağlık Birimi çalışmalarının ilgili mevzuat hükümlerine uygun hale getirilmesi,
8. İşçilerin çalışma gün, yer ve saatlerini tespit ve çalışmadan doğan haklarını korumak amacıyla tersaneler bölgesinde çalışan işçilerin merkezi bir otomasyon sistemi ile gözetim altına alınması ve bu uygulamanın denetlenmesi,
9. İşçilerin sigortalılığı ile fiili ve kaydi sigortalı primlerinin incelenmesi amacıyla ilgili kurumlar tarafından izleme çalışmalarına devam edilmesi,
10. İşçi sağlığı ve iş güvenliği mevzuatının yerindeliğini kontrol ve tedbirlerin tüm tersaneler tarafından alınmasını sağlamak üzere etkin çalışmaların yapılması ve sonuca göre denetimlere devam edilmesi,
11. Ülkenin genel, ekonomik yarar ve çıkarını sağlamak üzere, gemi inşa sanayinin daha iyi seviyelere gelmesini ve markalaşma sürecinde iş güvenliğinin kesintisiz olarak tüm tersanelerde uygulanırlığını sağlamak için sektör işverenleri arasında uyum oluşturulması gerekmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

Komisyonumuz, inceleme, araştırma ve tespitlerinin, Gemi İnşa Sanayisindeki İş Güvenliği ve Çalışma Şartları Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla TBMM bünyesinde kurulan Araştırma Komisyonu çalışmalarına ışık tutmasını ve bundan böyle tersanelerde başkaca iş kazalarının olmamasını dilemektedir.

Mustafa ATAŞ
İstanbul Milletvekili
Alt Komisyon Başkanı

Halide İNCEKARA
İstanbul Milletvekili

Mithat EKİCİ
Denizli Milletvekili

Çetin SOYSAL
İstanbul Milletvekili

Gürcan DAĞDAŞ
Kars Milletvekili

Akın BİRDAL
Diyarbakır Milletvekili

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

TBMM İnsan Hakları Tuzla Tersaneleri Alt Komisyonu Başkanlığına

Tuzla Tersaneleri Alt Komisyon Raporuna Muhalefet Şerhi

Tuzla Tersaneler Bölgesindeki ölümlü iş kazalarıyla ilgili olarak TBMM İnsan Hakları Alt Komisyonunca yapılan incelemeler sonucunda Komisyonca oluşturulan rapordaki tüm tespit ve önerilere katılmakla birlikte;

Tuzla Tersaneler Bölgesinde meydana gelen kazaların “ÖNLENEBİLİR” nitelikte iş kazaları olduğu yapılan incelemeler ve araştırmalar sonucunda ortaya çıkmıştır. Raporun görüşülmesinde “önlenebilir nitelikte iş kazaları” ibaresinin rapora eklenmesini teklif etmeme rağmen, Komisyon üyelerinin kabul etmemesi nedeniyle bu ibare raporda yer almamıştır. Rapora bu yönüyle muhalefet ettiğimi bildiririm.

Çetin SOYSAL

CHP İstanbul Milletvekili

TBMM İnsan Hakları Komisyonu Üyesi